

Η συμβολή της Μονής Κύκκου στους Εθνικούς αγώνες

● **Του Κωστή Κοκκινόφτα**

Ερευνητή Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

Εξέχουσα θέση ανάμεσα στις Μονές της Κύπρου για την εθνική δράση και συμβολή της στους αγώνες του Ελληνισμού στα νεότερα χρόνια κατέχει η Μονή Κύκκου. Ο πρωταγωνιστικός ρόλος που ήδη διαδραμάτισε από τα χρόνια της τουρκοκρατίας στις προσπάθειες της Διοικούσας Εκκλησίας, για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων, είχαν καταστήσει τον Ηγούμενό της να είναι «αμέσως μετά τον Αρχιεπίσκοπο, η σημαντικότερη φυσιογνωμία της Κυπριακής Εκκλησίας»(1). Η δε συμμετοχή του σε αποστολές στην Κωνσταντινούπολη, όπως κατά τα έτη 1672, 1783 και 1838, υπήρξε ιδιαίτερα επωφελής για τον ντόπιο πληθυσμό, με την αντικατάσταση τυραννικών αξιωματούχων και την επίτευξη φορολογικών μεταρρυθμίσεων(2).

Την περίοδο αυτή ξεχωριστή από απόψεως εθνικής σημασίας υπήρξε η θυσία του Ηγουμένου Κύκκου (1819-1821) Ιωσήφ, ο οποίος μαρτύρησε μαζί με τους Αρχιερείς του νησιού και άλλους κληρικούς και λαϊκούς, τον Ιούλιο του 1821(3). Τα γεγονότα των ημερών εκείνων αποτελούν την τραγικότερη πτυχή των μεγάλων δοκιμασιών, που έζησε ο Ελληνισμός της Κύπρου στα χρόνια της τουρκοκρατίας, αφού τα στρατεύματα που εστάλησαν από την Πτολεμαίδα της Παλαιστίνης για να αποτρέψουν την κήρυξη επανάστασης προέβησαν σε σφαγές και λεηλασίες. Οι ιστορικές πηγές της εποχής αναφέρουν επίσης περιπτώσεις Ελλήνων που «ετουρκισαν», είτε για να διασώσουν την τιμή και την περιουσία τους, είτε την ίδια την ζωή τους, με πιο γνωστούς τους αδελφούς Ανδρέα και Μάρκο Σολωμονίδη, οι οποίοι μετονομά-

στηκαν σε Χουρσίτ αγά και Μεχμέτ αγά αντιστοίχως(4). Οι περισσότεροι, όμως, από τους προγραφεύτες παρέμειναν πιστοί Χριστιανοί «μέχρι θανάτου» και με το μαρτυρικό τους τέλος διεκήρυσαν το μεγάλο και την αλήθεια του Ευαγγελίου.

Στα χρόνια της Αγγλοκρατίας, η Μονή Κύκκου συνέχισε την εθνική, πνευματική και κοινωνική της δράση, με έμφαση στους αγώνες για ελευθερία, όπως με τη συμμετοχή δώδεκα μοναχών στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 και άλλων επτά, συμπεριλαμβανόμενου και του μετέπειτα Ηγούμενου (1948-1979) Χρυσοστόμου, στους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-13(5). Την ίδια περίοδο, οι Ηγούμενοι Γεράσιμος το 1897 και Κλεόπας το 1912-13 και το 1919-22 διετέλεσαν μέλη των επιτροπών για τη διεξαγωγή εθνικών εράνων, ενώ η ίδια η Μονή προσέφερε μεγάλα ποσά για την ενίσχυση του ελληνικού στρατού(6). Ενδεικτική της πατριωτικής ευαισθησίας της αδελφότητάς της ήταν και η απόφασή της να προσφέρει διακόσιες λίρες στον αξιωματικό ή στρατιώτη, ο οποίος πρώτος θα εισερχόταν ελευθερωτής στην Αδριανούπολη της Ανατολικής Θράκης, το 1920(7).

Παρόμοια υπήρξε η εθνική δράση της Μονής και στην Κύπρο, όπου χρηματοδότησε με σημαντικά ποσά τις αποστολές, που εστάλησαν το 1889, το 1919 και το 1929 στην αγγλική πρωτεύουσα και έθεσαν ενώπιον των Βρετανών αποικιοκρατών το ζήτημα της εθνικής αποκατάστασης και διάφορα θέματα, που αφορούσαν στη δημοσιονομική πολιτική της τοπικής διοίκησης(8). Επίσης, αρκετοί Κυκκώτες κληρικοί αναμίχθηκαν ενεργά στην πολιτική κονίστρα, όπως ο Ηγούμενος (1890-1911) Γεράσιμος, ο οποίος διετέλεσε μέλος του Νομοθετικού Συμβουλίου από το 1891 έως το 1901, και ο σημαντικόφρος της εξέγερσης των Οκτωβριανών του 1931, μετέπειτα Επίσκοπος Μαρεώτιδος (1940-1942) του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, Διονύσιος Κυκκώτης(9).

Εξχωριστή υπήρξε και η συμβολή της Μονής στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-59), την προετοιμασία και διεξαγωγή του οποίου επίσης ενίσχυσε με σημαντικά ποσά χρημάτων. Ακόμη, καθόλη τη διάρκειά του, στήριξε οικονομικά τις οικογένειες των ανταρτών και των συλληφθέντων, στις οποίες χορηγείτο τακτικά βοήθημα, για να μπορέσουν να επιβιώσουν(10).

Από τις μαρτυρίες των αγωνιστών, που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα σε τρίτομο σχετικό έργο, πληροφορούμαστε για πολλές πτυχές της συμμετοχής της Μονής στον αγώνα της ΕΟΚΑ, όπως για τη χρήση των Μετοχίων και των άλλων υποστατικών και κτηρίων της, για την κατάλληλη προετοιμασία του και αργότερα για την απόκρυψη αγωνιστών. Για παράδειγμα, το Μετόχιο του Αγίου Προκοπίου υπήρξε κέντρο επικοινωνιών Κύπρου - Ελλάδος με ασύρματο και στη συνέχεια χώρος περίθαλψης ασθενών ανταρτών, όπως του Χαράλαμπου Μούσκου. Ακόμη,

ο χώρος της Ιερατικής Σχολής, πλησίον της Μονής, χρησιμοποιήθηκε για την αποθήκευση οπλισμού και πυρομαχικών, στους δε πολυγράφους της εκτυπώνονταν προκηρύξεις, που διαμοιράζονταν στις πόλεις και τα χωριά του νησιού. Επίσης, το ξενοδοχείο «Όλυμπος», που βρισκόταν στο κέντρο της Λευκωσίας και ήταν ιδιοκτησία της Μονής, χρησιμοποιήθηκε για την απόκρυψη αγωνιστών(11).

Από διάφορες πηγές είναι γνωστό ακόμη, ότι η Μονή Κύκκου, στα πρώτα στάδια του Αγώνα, παρείχε καταφύγιο σε 35 περίπου αντάρτες, τόσο μέσα στο κτηριακό συγκρότημά της, όσο και στα 15 κρησφύγετα, που κατασκευάστηκαν σε παρακείμενες τοποθεσίες. Ανάμεσα στους αντάρτες, που τροφοδοτήθηκαν και διευκολύνθηκαν στις μετακινήσεις τους την περίοδο αυτή, περιλαμβάνονταν ο αρχηγός της ΕΟΚΑ Γεώργιος Γρίβας - Διγενής και οι ήρωες Χαράλαμπος Μούσκος και Μάρκος Δράκος, γεγονός που κατέστησε την περιοχή κέντρο του Αγώνα(12).

Στους χώρους της Μονής Κύκκου πραγματοποιήθηκε επίσης η συνάντηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, παλαιού Κυκκώτη μοναχού και πολιτικού αρχηγού του Αγώνα, με τον στρατιωτικό αρχηγό της ΕΟΚΑ Διγενή, τον Ιανουάριο του 1956, όπου συζητήθηκαν η πορεία του Αγώνα και οι επόμενοι στόχοι του. Ο Μακάριος θεώρησε καλό να καλύψει την εκεί μετάβασή του με τις χειροτονίες των μοναχών Κυρίλλου σε Ιερομόναχο και Ιερώνύμου σε Ιεροδιάκονο, που τέλεσε στη Μονή, κατά την εκεί μετάβασή του. Ακόμη, στην περιοχή Κύκκου πραγματοποιήθηκε η συνάντηση του Διγενή με τον υποπρόξενο της Ελλάδας Ρόδη Ρούφο, τον Μάιο του 1956(13). Μετά, όμως, από την ανακάλυψη των κρησφυγέτων, που διατηρούσε η ΕΟΚΑ στα βουνά του Κύκκου, οι Άγγλοι έκλεισαν τη Μονή για το κοινό, από τον Ιούνιο του 1956 μέχρι τον Μάρτιο του 1959, προβάλλοντας τη δικαιολογία, ότι «η Κυβέρνησις ήτο πέραν πάσης αμφιβολίας πεπεισμένη, ότι η Μονή ήτο κύριος συνεπίκουρος της ΕΟΚΑ». Εγκατέστησαν δε σώμα στρατού στα εξωτερικά κτήριά της(14).

Στον Αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν μνημένοι αρκετοί Κυκκώτες μοναχοί, οι οποίοι προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες, κυρίως στην τροφοδοσία και τις μετακινήσεις των ανταρτών. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονταν ο Ηγούμενος Χρυσόστομος από την Κάτω Ζώδια, ο οποίος μυήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και είχε το ψευδώνυμο «Ευγενικός». Ο Χρυσόστομος, ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητές του, είχε και την ευθύνη για την οικονομική ενίσχυση του Αγώνα και υπήρξε ταμίας της οργάνωσης(15). Μέλος της ΕΟΚΑ υπήρξε επίσης ο Ιερομόναχος Χριστοφόρος από τον Στατό, ο οποίος ήταν σύνδεσμος πληροφοριών στην περιοχή Λευκωσίας και μέλος ομάδας για την απόκρυψη καταζητούμενων αγωνιστών. Ο Χριστοφόρος είχε το ψευδώνυμο «Ομολογητής» και ως μέλος του Ηγουμενοσυμβουλίου ασχολήθηκε επίσης με το ζή-

τημα της οικονομικής στήριξης του Αγώνα(16).

Από τους υπόλοιπους Κυκκώτες μοναχούς, ο Ιεροδιάκονος και μετέπειτα Ηγούμενος (1979-1983) Διονύσιος, από την Κάτω Ζώδια, υπήρξε πολιτικός κρατούμενος(17), ο Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος από την Πενταλιά υπήρξε μέλος ομάδας για την απόκρυψη καταζητούμενων αγωνιστών (18), ενώ αρκετοί άλλοι, όπως ο Σκευοφύλακας Μακάριος από το Μηλικούρι, ο Ιερομόναχος Κύριλλος, επίσης από το Μηλικούρι, ο Ιερομόναχος Μάξιμος από το Βουνί, ο Ιερομόναχος Ιγνάτιος από την Πενταλιά και οι δόκιμοι Σάββας Χατζηκλεάνθους και Σάββας Κωνσταντίνου, αμφότεροι από την Παναγιά, υπήρξαν τροφοδότες των ομάδων ανταρτών στην περιοχή Κύκκου και διεκπεραιωτές της αλληλογραφίας του Διγενή(19). Ας σημειωθεί, ότι τους αγωνιστές εξυπηρετούσαν επίσης άτομα από το λαϊκό προσωπικό της Μονής, όπως ο μάγειρας Κώστας Προκοπίου από το Μηλικούρι, ο γέρο Χάρπας, επίσης από το Μηλικούρι, ο οποίος διέμενε στο Μετόχιο της Βασιλικής, και άλλοι(20).

Ο απελευθερωτικός αγώνας του κυπριακού λαού κατέληξε στην ίδρυση, το 1960, της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία στα χρόνια που ακολούθησαν έμελλε να γνωρίσει μεγάλες περιπέτειες. Η τραγική κατάληξή τους ήταν η τουρκική εισβολή του 1974, που προκάλεσε την κατοχή του 40% του κυπριακού εδάφους από τα στρατεύματα εισβολής και τον ξεριζωμό διακοσίων χιλιάδων ανθρώπων από τους τόπους

διαμονής τους. Καθόλο αυτό το διάστημα, η Μονή Κύκκου συνέχισε την πρωταγωνιστική δράση της για εθνική δικαίωση, δημοκρατία και πνευματική πρόοδο, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα ένα πολύπλευρο φιλανθρωπικό έργο, που κάλυψε πολλές πτυχές από τις κοινωνικές ανάγκες του λαού. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται και η παροχή βοήθειας στους εκδιωχθέντες από τα τουρκικά στρατεύματα πρόσφυγες, οι οποίοι αναζήτησαν προστασία στα βουνά του Κύκκου, οπότε άνοιξε τις πόρτες της και τους προσέφερε φιλοξενία, εισφέροντας επίσης μεγάλα ποσά χρημάτων στα ανάλογα ταμεία του κράτους, για την οικονομική στήριξή τους. Ακόμη, διέθεσε εκτάσεις γης για την ανέγερση στρατοπέδων της Εθνικής Φρουράς και χρηματοδότησε στρατιωτικά έργα για την αποτελεσματικότερη άμυνα έναντι της επιθετικότητας του Αττίλα(21).

Πρόκειται αναμφίβολα για μια σημαντική ανά τους αιώνες εθνική και κοινωνική δραστηριότητα, που η αδελφότητα της Μονής Κύκκου συνεχίζει με τον ίδιο ζήλο και συνέπεια να υπηρετεί μέχρι τις μέρες μας. ■

Βιβλιογραφία

1. Αντρον Παυλίδη, *Η Κύπρος ανά τους αιώνες μέσα από τα κείμενα ξένων επισκεπτών της*, τ. Γ', Λευκωσία 1995, σ. 1207, όπου δημοσιεύεται η μαρτυρία του Βρετανού αξιωματούχου Χέπγουορθ Ντίξον, το 1879.
2. Για τις τρεις αυτές αποστολές βλ. Νικόδημον Μυλωνά, «Άγνωστοι σελίδες της τουρκικής τυραννίας εν Κύπρω», *Κυπριακά Χρονικά* 2(1924)139-

148· Λοΐζον Φιλίππου, *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας, Λευκωσία 1975*, σ. 117 και 220-221, αντιστοίχως.

3. Για τον Ιωσήφ βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, Λευκωσία 1999, σ. 72-78, όπου και αναφορά στις λεηλασίες, που έγιναν στη Μονή, κατά το 1821· Θεοχάρη Σταυρίδη, «Οι Ηγούμενοι της Ιεράς Μονής Κύκκου: προσοπογραφική μελέτη», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου 7(2006)48-49*.

4. Για τους εξισλαμισμούς, που σημειώθηκαν κατά το 1821 βλ. Θεόδωρου Παπαδόπουλλον, «Πρόσφατοι εξισλαμισμοί αγροτικού πληθυσμού εν Κύπρω», *Κυπριακά Σπουδαί 29(1965)45*· Κώστα Κύρρη, «Ανδρέας, Νικόλαος, Χριστόδουλος και Μάρκος Σολωμονίδη», *Κυπριακά Σπουδαί 33(1969)127-148*· Αριστέιδη Κουδουνάρη, «Πλείονα περί της οικογενείας των εξισλαμισθέντων Ανδρέα και Μάρκου Σολωμονίδη», *Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών 13-16,1(1988)459-468*.

5. Για τη συμμετοχή των Κοκκωτών μοναχών στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 78-79· Πέτρον Παπαπολυβίου, *Φαινόν σημείον ατυχούς πολέμου: Η συμμετοχή της Κύπρου στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897*, Λευκωσία 2001, σ. 226, 236, 341-342 και 366-367. Για τη συμμετοχή τους στους Βαλκανικούς Πολέμους βλ. Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου, Κύπρος 1969*, σ. 17· Πέτρον Παπαπολυβίου, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί πόλεμοι. Συμβολή στην ιστορία του Κυπριακού Εθελοντισμού*, Λευκωσία 1997, σ. 170 και 331-332· Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1912-1920)*, Λευκωσία 2004, σ. 102-110.

6. Πέτρον Παπαπολυβίου, *Φαινόν σημείον ατυχούς πολέμου*, ό.π., σ. 71 και 225, για το 1897. Τον ίδιο, *Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί πόλεμοι*, ό.π., σ. 108, 112, 115, 127, 144 και 388, για το 1912-13. Δημήτρη Ταλιαδώρου, *Η Συμβολή της Κύπρου στη Μικρασιατική Εκστρατεία 1919-1922*, Λευκωσία 2001, σ. 122, 131-132, 137, 162 και 164, για το 1919-22.

7. Βλ. Ελευθερία, 18/31.7.1920. Το σχετικό κείμενο αναδημοσιεύτηκε στον τόμο: Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1912-1920)*, ό.π., σ. 648.

8. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 33-34, για το 1889. Αωνόμου, «Διάφορα», *Απόστολος Βαρνάβας 1(1918-1919)147*, για το 1919. Θεοχάρη Σταυρίδη, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στα Βρετανικά Αποικιακά Αρχεία 1930-1939*, Λευκωσία 1999, σ. 41 και 425, για το 1929.

9. Για τον Γεράσιμο βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, ό.π., σ. 35-35· Τον ίδιο, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1900-1911)*, Λευκωσία 2002, σ. 16-75· Θεοχάρη Σταυρίδη, «Οι Ηγούμενοι», ό.π., σ. 59-62. Για τον Διονύσιο βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, *Η Ζωή και το έργο του Επισκόπου Μαρεώτιδος Διονυσίου Κοκκώτη (1887-1942)*, Λευκωσία 2001.

10. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα του 1955-1959*, τ. Α', Λευκωσία 2003, σ. 111-112 και 200-202.

11. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 17, 34, 201 και 319.

12. Γεώργιου Γρίβα Διγενή, *Χρονικόν Αγώνος 1955-1959*, Λευκωσία 1972, σ. 594-623· Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή του Κύκκου*, ό.π., σ. 86· Σπύρου Παπαγεωργίου, *Κυπριακή Θύελλα 1955-1959*, Λευκωσία 1977, σ. 412-459 και 500-514· Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 336.

13. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 227 και 252, τ. Β', σ. 779-781 και 1001.

14. Ηγούμενου Κύκκου Χρυσοστόμου, *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή του Κύκκου*, ό.π., σ. 86.

15. Γεώργιου Γρίβα Διγενή, *Χρονικόν Αγώνος*, ό.π., σ. 624· Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 27, 30, 34, 78, 83 και 236, τ. Β', ό.π., σ. 782 και 926· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959*, τ. Γ', Λευκωσία 2004, σ. 1382.

16. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 207, 319, 348 και 570, τ. Β', ό.π., σ. 654-658· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών*, τ. Γ', ό.π., σ. 1382.

17. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Β', ό.π., σ. 923-926· Φοίβου Πρωτοπαπά (επιμ.), *Μητρώων Αγωνιστών*, ό.π., σ. 1382.

18. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 216 και 581.

19. Για τη δράση τους γίνεται ευρεία αναφορά στο προαναφερθέν έργο του Κλείτου Ιωαννίδη.

20. Κλείτου Ιωαννίδη, *Η Συμβολή*, τ. Α', ό.π., σ. 184.

21. Για την εθνική δράση της Μονής Κύκκου στα νεότερα χρόνια βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Η συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στην ανάδειξη του ιστορικού πολιτιστικού περιβάλλοντος», στον τόμο: *Ιεράς Μονής Κύκκου - Παντείου Πανεπιστημίου, Περιβάλλον, Πολιτισμός και Ορθοδοξία*, Λευκωσία 2006, σ. 115-121.

«Του ατμοπλοίου “Ουράνα”, γράφει το “Άστυ”, επιβαίνοντες, αφίκοντο εις Πειραιά 500 Κύπριοι εθελονταί, οδηγούμενοι υπό των κ.κ. Νεάρχου Φυσεντζίδου και Αριστοδήμου Πηλαβάκη. Μεταξύ των εθελοντών υπήρχον και 12 καλόγηροι, εκ της ιστορικής Μονής Κύκκου, ων οι τρεις εκράτουν τας σημαίας των σωμάτων». *Νέον Έθνος, 18/30.4.1897*

«Η ευγενής της Ελλάδος θυγάτηρ, η Κύπρος, παρέχει και πάλιν υπέροχον φιλοπάτριδος εθελουσίας παράδειγμα και ενώ αποστέλλει φάλαγγα επιλέκτων τέκνων της, όπως επισφραγίσωσι διά του αίματός των την εθνικήν αλληλεγγύην και την άρρηκτον ενότητα της ελληνικής φυλής εις το πεδίο του Εθνικού αγώνος, πέμπει ταυτοχρόνως και γενναίαν χρηματικήν συνδρομήν εις την προμαχούσαν των υποδούλων τέκνων της κοινήν πατρίδα. Το σύνθημα έδωκεν ο ιερός κλήρος, αποδεικνύων άπαξ έτι, ότι η θόνη της Αγίας Τραπέζης πάντοτε εχρησίμεισε προς επίδεσμον των τραυμάτων της Πατρίδος. Και το μεν Ηγουμενοσυμβούλιον της Ιεράς Μονής του Κύκκου επήφισεν εισφοράν 300 λιρών, ανέλαβε δε και τα έξοδα της αποστολής των Κυπρίων εθελοντών εις την Ελλάδα, ο δε Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος της Κύπρου προσήνεγκεν 100 λίρας, ενώ Επιτροπαί σχηματισθείσαι εις τας πόλεις της νήσου ανέλαβον την διενέργειαν γενικών εράνων».

Σάββηξ, 1.11.1912

«Παρ' όλα τα ληφθέντα μέτρα προς παρακώλυσιν αναχωρήσεως εθελοντών εκ Κύπρου, εν τούτοις, τη εβδομάδι ταύτη, ανεχώρησαν εκ της ημετέρας νήσου διακόσιοι εθελοντές εις τα πεδία του πολέμου. Εκ των εθελοντών τούτων οι εκατόν πενήτηκοντα προέρχονται εκ της επαρχίας Λεμεσού, οι δε λοιποί εκ της επαρχίας Πάφου. Μεταξύ δε τούτων καταλέγονται και επτά ενθουσιώδεις δόκιμοι μοναχοί της Ιεράς Μονής Κύκκου. Τους ευσταλείς και ζωηρούς τούτους Κυπρίους εθελοντάς προέπεμψεν άπειρον πλήθος κόσμου, μέχρι της προκυμαίας Λεμεσού, ένθα περιέμενε σημαιοστόλιστον το ελληνικόν ατμόπλοιον “Αδαμάντιος Λαιμός”».

Ελευθερία, 12/25.1.1913

«Η αδελφότητα της Ιεράς Μονής Κύκκου, ήτις διεκρίθη πάντοτε διά την εθνικήν αυτής δράσιν, εν γενική συνεδρία αυτής απεφάσισεν, προ πολλών ημερών, όπως δωρησεται 200 λίρας, ως έπαθλον, εις τον Έλληνα αξιωματικόν ή στρατιώτην εκείνον, ο οποίος θα εισήρχετο πρώτος εις Αδριανούπολιν και θα έστηνε επί των επάλξεων αυτής την ελληνικήν σημαίαν. Η αδελφότης απέστειλεν ήδη το ποσόν τούτο, συνοδευόμενον διά καταλλήλου επιστολής, προς τον Πρωθυπουργόν της Ελλάδος κ. Βενιζέλον, όπως το διαθέση αρμοδίως». *Ελευθερία, 18/31.7.1920*